

ביואינפורמטיקה

פרק 30 - מבחנים אפרמטריים למדגמים בלתי תלויים

תוכן העניינים

1. מבחן מאן וויטני - שימוש בפלטים 1
2. מבחן קרוסקל ווליס - ניתוח פלטים 5

מבחנים אפרמטריים למדגמים בלתי תלויים

ניתוח פלטים במבחן מן-וויטני – רקע

מבחן מן-וויטני מיועד לבדוק האם לשתי אוכלוסיות התפלגות שווה. המבחן בוחן באופן רוחבי את כל תחום הערכים ולא מתמקד בערך מרכזי אחד. נשתמש במבחן זה כאשר יש שני מדגמים בלתי תלויים והמשתנה הכמותי הנחקר אינו מתפלג נורמלית או שמדובר במשתנה מסולם סדר. המבחן מתבסס על דירוג כל התצפיות. בעצם, מבחן זה הוא המענה האפרמטרי למבחן הפרמטרי להפרש תוחלות במדגמים בלתי תלויים.

דוגמה (פתרון בהקלטה) :

להלן תוצאות הערכות שקיבלו שני מורים: ד"ר A ופרופסור B. סטודנטים נתנו משוב כללי על המורים בסקלה של 1 (גרוע) עד 5 (מצוין). הטענה היא שד"ר A הוא מרצה טוב יותר מאשר פרופסור B.

Mann-Whitney Test

Ranks

	teacher	N	Mean Rank	Sum of Ranks
grade	dr A	17	25.00	425.00
	prof B	20	13.90	278.00
	Total	37		

Test Statistics^a

	grade
Mann-Whitney U	68.000
Wilcoxon W	278.000
Z	-3.249
Asymp. Sig. (2-tailed)	.001
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	.001 ^b

a. Grouping Variable: teacher

b. Not corrected for ties.

- הסבירו מדוע נעשה כאן מבחן מן-וויטני.
- מה המסקנה ברמת מובהקות של 1%?

שאלות

1) מחקרים טוענים שקיים הבדל בין שעות השינה של גברים לשעות השינה של נשים. כיוון שלא ניתן להוכיח ששעות שינה הינו משתנה המתפלג נורמלית ביצעו מבחן מן-וויטני בו לקחו נשים וגברים אקראיים ובדקו את שעות השינה שלהם.

Ranks				
	gender	N	Mean Rank	Sum of Ranks
sleeptime	male	10	???	135.00
	female	???	7.50	75.00
	Total	20		

Mann-Whitney Test

Test Statistics ^a	
	sleeptime
Mann-Whitney U	20.000
Wilcoxon W	75.000
Z	-2.319
Asymp. Sig. (2-tailed)	.020

- א. השלימו את סימני השאלה החסרים בפלט.
 ב. מהי המסקנה ברמת מובהקות של 5%?
 ג. מה הייתה מובהקות התוצאה אם טענת המחקר הייתה שגברים ישנים יותר מנשים?

2) שני אנשים נתבקשו לבדוק את מספר תאונות הדרכים בשבוע בשני קטעי כביש שונים. כל אחד בחר את השבועות באופן אקראי ובלתי תלוי באחר וספר כמה תאונות היו בכל כביש בשבוע. הפלטים שהתקבלו:

מספר תאונות

	Frequency
.00	2
1.00	1
2.00	2
3.00	1
Total	6

a. road = 1.00

מספר תאונות

	Frequency
.00	2
1.00	1
2.00	1
3.00	1
4.00	1
5.00	1
Total	7

a. road = 2.00

Ranks

	road	N	Mean Rank	Sum of Ranks
מספר תאונות	1.00	A	B	C
	2.00	D	E	F
	Total	G		

Test Statistics^a

	VAR00002
Asymp. Sig. (2-tailed)	.465

- א. השלימו בטבלה השלישית את המספרים החסרים במקום האותיות.
- ב. מהי מובהקות התוצאה לבדיקת ההשערה שאין הבדל בין הכבישים מבחינת התפלגות תאונות הדרכים?
- ג. כיצד הייתה משתנה התשובה של הסעיף הקודם אם כל חוקר היה מוסיף נתונים על שבוע נוסף לכל כביש?
- ד. מה המסקנה ברמת מובהקות של 5%?
- ה. מהי מובהקות התוצאה לבדיקת ההשערה שכביש מספר 1 עם התפלגות תאונות גבוהה יותר מאשר כביש מספר 2?

תשובות סופיות

- (1) א. 10, 13.5 ב. נדחה H_0 ג. 0.01
- (2) א. 6, 6.17, 7, 7.71, 13, 54 ב. 0.465
- ג. לא ניתן לדעת. ד. לא נדחה H_0 ה. 0.7675

מבחן קרוסקל וואליס – ניתוח פלטים – רקע

כאשר לא ניתן לבצע מבחן ניתוח שונות חד כיווני (למשל, כאשר השונויות לא שוות, המשתנה התלוי אינו מתפלג נורמאלי או המשתנה התלוי נמדד בסולם סדר) נבחר במבחן לא-פרמטרי להשוואת k קבוצות בלתי תלויות.

מבחן Kruskal-Wallis הוא מבחן אפרמטרי להשוואת מספר אוכלוסיות בלתי תלויות. מבחן מן-וויטני הינו מקרה פרטי של מבחן Kruskal-Wallis כאשר יש שתי קבוצות בלתי תלויות.

השערות המבחן:

- השערת האפס: אין הבדל בין הקבוצות הנבדקות.
- השערת המחקר: קיים הבדל בין 2 קבוצות לפחות.

מבחן זה מתבסס על דירוג כלל התצפיות במחקר מכל המדגמים.

דוגמה (פתרון בהקלטה):

השוו את שביעות הרצון מהשירות של 4 חברות טלפון סלולרי שונות. שביעות הרצון הוא ציון שהלקוח היה צריך לתת לרמת השירות של החברה מ-1 ועד 10.

- מהו המשתנה התלוי ומהו המשתנה הבלתי תלוי במחקר זה?
- מהן השערות המחקר?
- מהו המבחן הסטטיסטי במקרה זה?
- מה מסקנות המחקר ברמת מובהקות של 5%?

Count

		company				Total
		1	2	3	4	
שביעות רצון	4.00	0	2	0	0	2
	5.00	0	1	0	0	1
	6.00	2	1	0	1	4
	7.00	2	2	1	0	5
	8.00	1	2	2	2	7
	9.00	1	1	3	2	7
	10.00	1	1	0	0	2
Total		7	10	6	5	28

Kruskal-Wallis Test

Ranks

	company	N	Mean Rank
שביעות רצון	1	7	13.93
	2	10	11.40
	3	6	18.50
	4	5	16.70
	Total	28	

Test Statistics^{a,b}

	שביעות רצון
Chi-Square	3.363
df	3
Asymp. Sig.	.339

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: company

שאלות

1) מחקר פסיכולוגי רצה להשוות 3 טיפול שונים לטיפול בחרדה. נלקחו נבדקים הסובלים מחרדה. הם חולקו באקראי ל-3 קבוצות וכל קבוצה קיבלה שיטת טיפול אחרת לחרדה. להלן תוצאות המבחן הסטטיסטי שבוצע:

Kruskal-Wallis Test

Ranks

	group	N	Mean Rank
anxiety	1.00	8	15.88
	2.00	4	6.88
	3.00	8	6.94

Test Statistics^{a,b}

	anxiety
Chi-Square	11.149
df	2
Asymp. Sig.	.004

- א. כמה נבדקים השתתפו במחקר?
 ב. באיזו שיטת טיפול רמת החרדה הייתה הנמוכה ביותר במדגם?
 ג. האם, עבור ר"מ 0.05, יש הבדל ברמת החרדה המתקבלת בשיטות הטיפול השונות?

2) חברת תרופות לקחה 15 אנשים ברמת בריאות דומה. החברה חילקה את האנשים לשלוש קבוצות שוות בגודלן. לכל קבוצה ניתנה אותה תרופה במינון שונה (dosage). המינונים שניתנו הם: 10 מ"ג, 20 מ"ג ו-30 מ"ג. לאחר שעה מזמן לקיחת התרופה נבדק קצב פעימות הלב של כל אדם (pulse). הנתונים שלהלן הוזנו לתוכנה סטטיסטית, והתקבלו התוצאות הבאות:

30	30	30	30	30	20	20	20	20	20	10	10	10	10	10	מינון
72	73	75	67	68	82	82	82	76	79	79	81	83	87	87	דופק

Kruskal-Wallis Test

Ranks

	dosage	N	Mean Rank
pulse	10.00	A	E
	20.00	B	F
	30.00	C	G
	Total	D	

Test Statistics^{a,b}

	pulse
Chi-Square	10.204
df	2
Asymp. Sig.	.006

- א. השלימו את המספרים החסרים במקום האותיות A עד G בטבלת הדירוגים.
- ב. בדוק ברמת מובהקות של 5% האם קיים הבדל בין המינונים השונים מבחינת הדופק של האנשים?
- ג. הסבירו ללא חישוב כיצד הייתה משתנה התשובה לסעיף הקודם אם הינו מעלים את הדופק של כל התצפיות במחקר ב-2.

תשובות סופיות

- 1) א. 20 ב. מדגם 2 ג. נדחה H_0 .
- 2) א. 3, 9.3, 11.7, 5, 5, 5, 15 ב. נדחה H_0 . ג. לא תשתנה.